

MAVZU: SOTSIOLOGIYADA
BEGONALSHUV TUSHUNCHASI
VA UNING MOHIYATI

SXBI fakulteti BXA yo'nalishi

3- kurs 5- guruh talabasi

Rahmonov Rustam

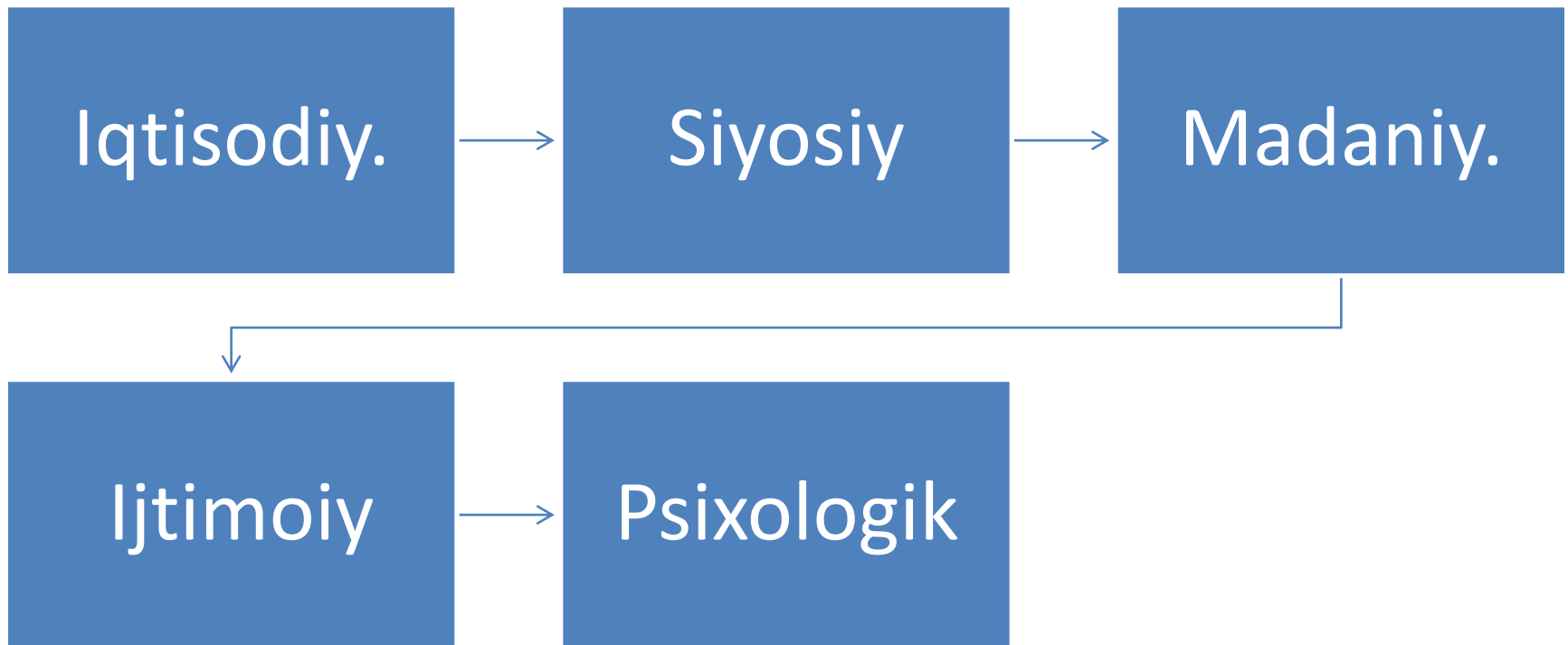
Reja:

1. Begonalshuv tushumchasi
2. Siyosiy begonalashuv tushumchasi
3. Madaniy sohadagi begonalashuv
4. Ruhiy begonalashuv

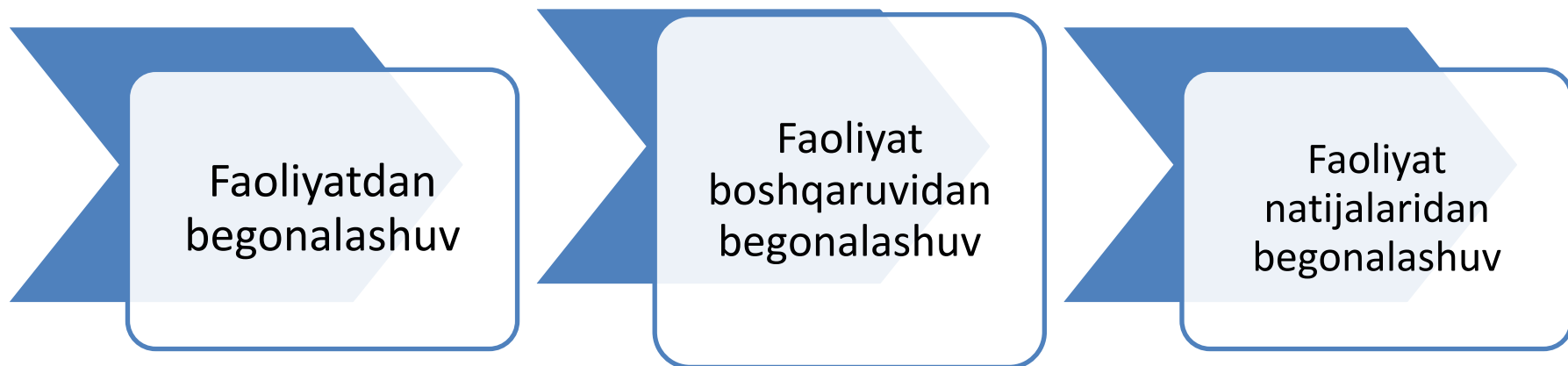
Begonalashuv muammosi

- **Begonalashuv muammosi** sotsiologiya fanining muhim masalalaridan xisoblanib, uni bir qator taniqli sotsiologlar o'z tadqiqotlarida o'rganganlar.
- Zamonaviy jamiyat hayotida quyidagi begonalashuv turlarini ajratib ko'rsatish mumkin.

Begonalshuv turlari...

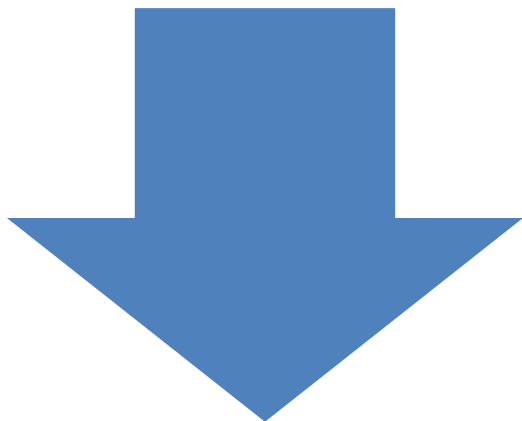
Iqtisodiy begonalashuv uchta shaklga ega:

Siyosiy begonalashuv...

- ❑ Siyosiy begonalashuv siyosiy hokimiyatdan; madaniy begonalashuv ma'naviyatdan va madaniyatdan; ijtimoiy begonalashuv muloqatdan, insonlarning bir-biridan; psixologik begonalashuv o'z-o'zidan begonalashishdan iborat bo'ladi.

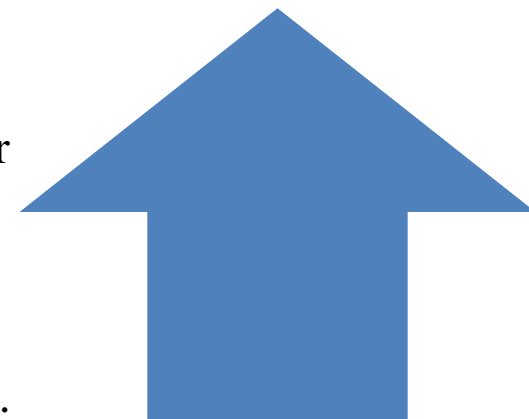
Begonalashuv jarayoni va tanazzul bir-biriga bog'liq hodisalardir.

Agar jamiyatda ishlab chiqarish sur'atlari keskin pasaysa, xo'jalik aloqalari uzilsa, pulning qadri tushib ketib, narxlar tez sur'atlarda oshib ketsa, boshqaruv tuzilmalari ishdan chiqsa va siosiy tangliklar vujudga kelsa, biz jamiyatning hamma soxalari tanazzulga uchragan, degan fikrga kelishimiz mumkin.

O'z navbatida begonalashuv jarayoni qanchalik kengaysa, tanazzul ham chuqurlashib boraveradi. Masalan, ishlab chiqarish jarayonida mehnatning taqsimlanishi ro'y beradi. Bir qarashda taraqqiyot uchun qo'yilgan katta qaramdir. Lekin bunda ijtimoiy mulkka asoslangan shunday ishlab chiqarish munosabatlari shakllanadiki, uning asosida bevosita ishlab chiqaruvchi ishlab chiqarish vositalaridan uzoqlashib, asta-sekinlik bilan o'z mehnatining natijasidan begonalashib bordi.

Siyosiy jabhada ham jamiyatning ko'pgina a'zolari siyosiy hokimiyatdan begonalashtirildi.

- Ya'ni, siyosiy hokimiyat bu – halq hokimiyati, umumhalq hokimiyati, deb e'lon qilingan bo'lsa-da, aslida u ma'lum bir guruh – elitaning hususiy mulkiga aylandi.
- ❑ Buning asosida butun bir halq davlat siyosiy hokimiyatidan begonalashdi va bu begonalashgan omma bilan nomenklaturaning orasida ulkan jarlik paydo bo'ldi. O'z navbatida bu jarayonlar chuqur ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy tanazzulni keltirib chiqardi, totalitar davlat o'z-o'zidan parchalanib ketdi.

Madaniy sohadagi begonalashuv...

- Jamiyatda sog'lom muhitni yaratishda ma'naviyat va madaniyatning roli katta. Madaniy sohadagi begonalashuv ham anchagina chuqur salbiy oqibatlariga olib keladigan ma'naviy tanazzulni keltirib chiqaradi.
- Chunki u individlarning barkamol shaxs bo'lib shakllanishlariga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Agar jamiyat a'zolari o'z ma'naviyatlari, boy madaniy meroslaridan uzoqlashib ketib, undan begonalashsalar, ular o'zlarining kelib chiqishlarini hamda o'z millatining milliy urf-odatlarini, an'analarini inkor qila boshlaydilar.

Agarda yaqin o'tmishimizga murojaat etsak, ushbu mulohazalarimizning yaqqol isbotini ko'ramiz. Masalan, boy madaniy merosimizdan begonalashuvimiz, atoqli adib Chingiz Aytmatovning ta'biricha, bizlarni manqurtlarga aylantiray dedi

- Davlatimiz mustaqillikka erishib, madaniy begonalashuvni bartaraf etishni boshladik. Sotsiologiyadagi muhim begonalashuv hisoblangan ijtimoiy begonalashuv insonlarni muloqotdan, bir-biridan uzoqlashuvlari natijasida yuzaga keladi. Inson o'z mohiyatiga ko'ra ijtimoiy xususiyatga egadir.
- O'zaro faoliyat tufayli paydo bo'lgan ehtiyojlar asosida insonlar doimo bir-birlari bilan munosabatlarda, muloqatlarda bo'ladilar. Muloqotning ijtimoiy ma'nosi shundaki, u madaniyat shakllari va ijtimoiy tajribalarni uzatish vositasi bo'lib xizmat qiladi.

Ruhiy begonalashuv ...

- **Ruhiy begonalashuv** – bu insonning o‘z mohiyatidan uzoqlashishdir. Bu muammoni nemis olimi **Erix Fromm** juda yaxshi tushintirib bergan. Zamonaviy jamiyatni E.Fromm inson mohiyatini “**mashinalashtirish**”, “**komp’yurterlashtirish**” va “**robotlashtirish**” jarayonlari tufayli begonalashuvning bir mahsuli, deb ta’riflaydi.

Psixologik va ijtimoiy be

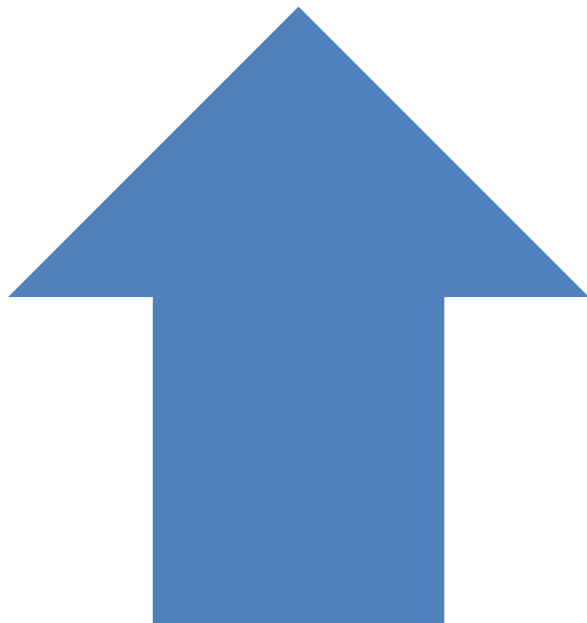
va hayotga qiziqishning so
natijasida insonning o'z kela
u o'zini begona deb xiso
oqiba

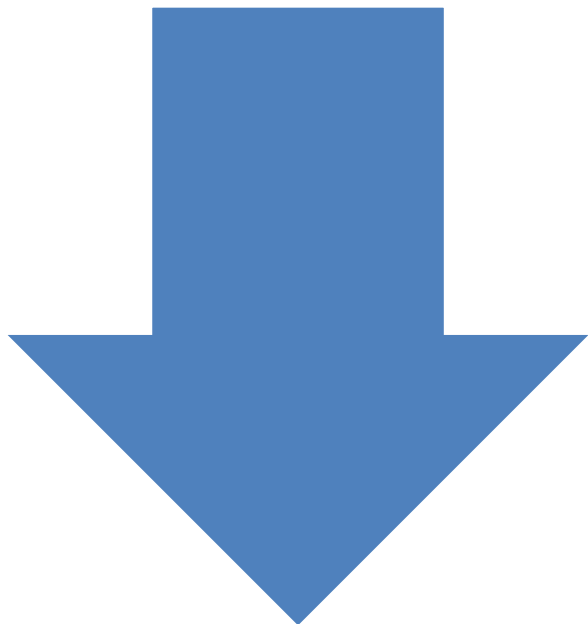
Buning natijasida insonning o'z kelajagiga, orzu-niyatlariga ishonchi yo'qolib, u o'zini begona deb xisoblaydi va bu jarayon ko'pincha salbiy oqibatlarga olib keladi.

Xulosa

- Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, jamiyat hayotidagi turli xil begonalashuv jarayonlari tezroq ilmiylik va uyg'unlik asosida bartaraf qilinsagina, jamiyat ijtimoiy sog'lom sharoitida taraqqiy etadi va salbiy hodisalarning ta'siri o'z vaqtida bartaraf etiladi.
- Masalan, mehnatdan begonalashishni bartaraf etish uchun birinchi navbatda insonlarning o'z mehnatlari natijalaridan manfaatdor bo'lishlari va uning oqibatida esa mehnatga bo'lgan munosabatlarini tubdan o'zgartirib, ularning qiziqish va kuch-g'ayrat bilan ishlashlarini tashkil etishi kerak.

Ishlab chiqarishni boshqarishdan begonalashuv muammosini bartaraf etish ham juda muhim ma'no kasb etadi. Buning uchun ishlab chiqarish munosabatlarini chuqur demokratiyalashtirish, korxonalar, tashkilot va muassasalardagi mavjud boshqaruv tizimlarini ijtimoiy adolat me'yorlari bilan takomillashtirish va ishchi xizmatchilarga xo'jalik egasining aniq vazifasi, huquqi hamda mas'uliyatlarini topshirish kerak.

Madaniyatdan begonalashuvni bartaraf etish uchun madaniy merosga munosabatni takomillashtirib borish, jamiyatning har bir a'zosi ma'naviy qadriyatdan yaxshi xabardor bo'lishi va madaniy qurilishga etarli mablag' ajratilishini ta'minlash zarur.